

Nr 249

Av herr **Anderson, Carl Albert, m. fl.**, om lån till Stockholms högskolas studentkår för tillbyggnad av dess kårhus.

Staten tillhandahåller kårlokaler för de studerande vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, tandläkarhögskolorna, gymnastiska centralinstitutet, skogshögskolan, veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan. Under fonden för låneunderstöd ha vidare under de senaste budgetåren investeringsanslag till ränte- och amorteringsfria lån anvisats åt Akademiska föreningen i Lund, å 1 200 000 kronor, varjämte Kungl. Maj:t anvisat föreningen sammanlagt 300 000 kronor av lotterimedel, åt tekniska högskolans i Stockholm studentkår, å 550 000 kronor, och åt Chalmers tekniska högskolas studentkår, å 1 600 000 kronor, för utbyggnad av respektive kårlokaler.

Stockholms högskolas studentkårs kårhus, som är beläget vid Holländargatan i Stockholm, har varit i bruk sedan år 1935. Studentkåren har i framställningar till Kungl. Maj:t i november 1950 och i februari 1952 hemställt om statsanslag eller ränte- och amorteringsfritt lån om sammanlagt 750 000 kronor för uppförande av en planerad tillbyggnad av kårhuset. Sedan tidigare konstnadsberäkningar till följd av byggnadskostnadernas stegring reviderats, har studentkåren i framställning till Kungl. Maj:t i november 1955 anhållit om ett med 325 000 kronor höjt statsbidrag eller tillsammans 1 075 000 kronor. — Studentkårens upprepade framställningar ha icke föranlett proposition till riksdagen.

Sedan Stockholms högskolas studentkår i november 1950 första gången ansökt om statsbidrag för tillbyggnad av sitt kårhus, ha, såsom ovan angivits, anslag för motsvarande ändamål beviljats Akademiska föreningen i Lund, tekniska högskolans i Stockholm studentkår och Chalmers tekniska högskolas studentkår. Av dessa kårer hade tekniska högskolans i Stockholm studentkår inlämnat ansökan om statsbidrag i september 1950. För Chalmers tekniska högskolas studentkårs del hade kollegienämnden vid högskolan hemställt om anslag första gången för budgetåret 1951/52; studentkåren vid högskolan hade sedermera ingivit egna framställningar i ärendet, den senaste gången i augusti 1954. Riksdagen har, i anledning av propositioner, beviljat tekniska högskolans i Stockholm studentkår anslag för budgetåren 1951/52 och 1952/53 och Chalmers tekniska högskolas studentkår anslag för budgetåret 1955/56. — Sedan år 1950 har staten därjämte låtit bygga kårlokaler för studentkåren vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och veterinärhögskolan. — Det bör dessutom antecknas, att — sedan år 1950 — även Uppsala studentkår ingivit ansökan om statsbidrag för uppförande och inredande av en studentmatsal, första gången i augusti 1952 och sedermera i november 1954 och i november 1955; i den senaste ansökan beräknas medelsbehovet till 1 050 000 kronor. Vi vilja i detta

sammanhang erinra om att i likalydande motioner till fjolårets riksdag (I: 294 och II: 334) hemställdes, att Uppsala studentkår måtte beviljas ett lån för här angivet ändamål. I anledning av motionerna anförde statsutskottet under punkten 14 i sitt utlåtande nr 57, att Uppsala studentkår i princip borde kunna komma i åtnjutande av lån av statsmedel för ifrågavarande ändamål men att utskottet, bl. a. med hänsyn till att studentkårens framställning i ämnet hösten 1954 alltjämt vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning, icke ansett sig böra i anledning av motionerna förorda något investeringsanslag för budgetåret 1955/56. Utskottets avstyrkande utlåtande bifölls av kamrarna.

Till belysning av frågan om tillbyggnaden av Stockholms högskolas studentkårs kårhus vilja vi här lämna några uppgifter om det nuvarande kårhuset och den planerade tillbyggnaden jämte därmed sammanhängande förhållanden.

Det nuvarande kårhuset vid Holländargatan, som har en volym av cirka 11 000 m³, innehåller bl. a. en matsal med plats för cirka 250 samtidigt spisande gäster, en mindre kafélokal, ett postseminarium, expeditionslokaler, ett sammanträdesrum, en klubbvåning med ett hundratal sittplatser och ett bibliotek med ett tiotal sittplatser, nio bostadsrum, en vaktmästarbostad och ett motionsrum om knappt 60 m², förlagt till källarvåningen.

Tillbyggnaden skall uppföras i kvarteret Luftspringaren vid Saltmätargatan på en med det nuvarande kårhuset parallellt belägen tomt, vilken äges av Stockholms stad och reserverats för studentkåren. Ritningar till tillbyggnaden ha utförts av det nuvarande kårhusets arkitekt, professor Paul Hedqvist. Byggnaden kommer att uppföras i fem våningar samt en källarvåning. Tillbyggnadens volym blir cirka 13 000 m³; det nuvarande kårhuset har, såsom ovan nämnts, en volym av cirka 11 000 m³. Tillbyggnaden skall inrymma bl. a. väsentligt vidgade utrymmen för mat- och kaféserving samt för restaurangens kök, fem sammanträdesrum av varierande storlek, av vilka fyra äro avsedda även för matserving, en åhörarsal med scen och med 550—600 sittplatser, ett bibliotek, expeditionslokaler samt en vaktmästarbostad. Källarvåningen inredes till lager eller garage och uthyres.

Den kraftiga ökningen av antalet studerande vid Stockholms högskola har gjort studentkårens nuvarande kårhus alldeles otillräckligt. När uppförandet av kårhuset i början av 1930-talet påbörjades, hade studentkåren cirka 1 200 medlemmar; vid invigningen år 1935 hade antalet ökat till 1 700. År 1950, då den första ansökan om statsbidrag ingavs, utgjorde antalet 2 400; för närvarande har studentkåren cirka 4 000 medlemmar. Till dessa komma så handelshögskolans cirka 800 studerande, vilka enligt donationsbestämmelser äga utnyttja studentkårens kårhus. Kårhuset skall således nu rymma mer än tre gånger så många studenter som det antal för vilket det är dimensionerat! Enligt sedvänja äga även studerande vid andra högskolor i Stockholm intaga måltider i kårhusets restaurang; i betydande utsträckning utnyttjas denna möjlighet av de studerande vid de närbelägna läroanstalterna, farmaceutiska institutet och socialinstitutet samt tekniska högskolans lantmätar- och arkitektlinjer, vilka sist-

nämnda ha sin undervisning förlagd till tekniska högskolans förutvarande lokaler Drottninggatan 95. — För närvarande ökar Stockholms högskolas studentkår i medlemsantal snabbare än någon annan studentkår i landet. Höstterminen 1955 ha mer än 1 100 nya studerande inskrivits vid högskolan, det högsta antal som någonsin noterats. En ytterligare kraftig ökning av studentantalet under de närmaste åren kan med säkerhet förutses.

Självfallet kunna studenterna vid Stockholms högskola aldrig räkna med att i sitt kårhus få samma utrymmesstandard som de kårer, vilka ha ett flertal nationshus att tillgå. Uppsalastudenternas behov av samlingslokaler ha under de senaste åren kunnat tillgodoses genom om- och tillbyggnader av flera nationshus. Till belysning av Stockholms högskolas studentkårs trångboddhet vilja vi i detta sammanhang även nämna, att tekniska högskolans i Stockholm studentkår — som har ungefär hälften så många medlemmar som Stockholms högskolas studentkår — ansett sig behöva ett kårhus, som är dubbelt så stort som kårhuset vid Holländargatan. Teknologernas behov av en tillbyggnad har av statsmakterna befunnits så trängande, att statsbidrag och byggnadstillstånd erhållits så gott som omgående. Stockholms högskolas studentkårs läge är utan tvekan sämre.

Kårrestaurangens matservering bygger på självserveringssystem. Särskilt vid lunchserveringen utnyttjas för närvarande restauranglokalerna i en utsträckning som går långt utöver vad skäligen krav på trevnad medgiva. Matköerna få vid toppbelastning en längd av upp till 20 meter i tredubbla led, och studenterna få vänta onormalt lång tid, innan de kunna intaga sin måltid. Ändå kan endast en åttondel av kårmedlemmarna serveras lunch i kårrestaurangen. Ett långt större antal önskar intaga sina måltider där. En betydande del av kårens medlemmar — för närvarande inemot 40 % — kommer från landsorten. De bo inackorderade i Stockholm eller dess närhet och äro i regel hänvisade till att äta ute på restaurang. Vi vilja i detta sammanhang nämna, att, med hänsyn till den utsträckning som Stockholm numera har och då rådande bostadsbrist starkt inskränker valmöjligheterna i fråga om bostadens läge, man måste räkna med att studenterna genomsnittligt ha en mycket lång resväg och att de därför i jämförelsevis stor utsträckning äro nödsakade att intaga sina måltider utom hemmet. Av de inneboende torde få ha kokmöjligheter i bostaden. I speciella studentbostäder bo 3 % av studenterna vid Stockholms högskola; i t. ex. Uppsala äro 24 % av studenterna bosatta i dylika hus. I Stockholm saknas också privata studentmatsalar, och flertalet av de studerande äro således hänvisade till vanliga restauranger. Dessa äro till följd av den utpräglade kontorsbebyggelsen i Stockholms högskolas närhet ofta fullbesatta vid lunchtid, och deras priser för lunch äro cirka 30 % högre än kårrestaurangens, vilket för närvarande uppgår till 2: 50 kronor. För middag äro prisskillnaderna än större.

Det väsentligaste syftet med tillbyggnaden av kårhuset är att öka restaurangens kapacitet och dess möjligheter att hålla låga måltidspriser. Det beräknas sålunda, att det genom tillbyggnaden skall bli möjligt att öka antalet serverade måltider med upp mot 100 %. Avsevärt större utrymmen för kafélokaler erhål-

las i den nya byggnaden. Härigenom tillgodoses ett angeläget behov, då, av skäl som nyss nämnts, många studenter ha långa resor och ofta i stället för lunch eller middag intaga en mindre måltid i kaféet under väntetiden mellan föreläsningar. Det nuvarande utrymmet för kaféet har visat sig alldeles otillräckligt. I detta sammanhang bör framhållas att möjligheterna att driva restaurangen rationellt, och därmed att hålla låga matpriser, i väsentlig grad äro beroende av tillbyggnaden. Den nuvarande matsalen måste användas även för större sammanträden, föredrag, diskussioner och föreställningar av studentteatern. Genom tillbyggnaden skulle lokaler erhållas för uteslutande servering av mat, vilket möjliggör upprättande av permanenta baranordningar samt annan rationalisering av serveringen. Dessutom möjliggör tillbyggnaden en rationalisering av kök och ekonomiutrymmen, vilket ur ekonomisk synpunkt måste betecknas såsom synnerligen angeläget.

Restaurangen utgör emellertid endast ett av studentkårens lokalbekymmer, om än det allvarligaste. En svår brist är frånvaron av en ändamålsenlig och tillräckligt stor samlingsal. Ingen annan svensk studentkår av jämförlig storlek saknar tillgång till aula. Utan en dylik är det ej möjligt att tillfredsställande bedriva sådan verksamhet som allmänt anses höra till en studentkårs centrala uppgifter, dvs. föredrag, debatter och allmänskulturella program. Högskolans styrelse har upprepade gånger framhållit betydelsen av att högskolan genom tillbyggnaden finge tillgång till en aula. Förutom en större samlingslokal erfordras ett antal sammanträdesrum av varierande storlek. Vid högskolan finnas ett hundratal föreningar, vilka alla kunna göra anspråk på att få förlägga sina sammankomster till kårhuset. I det nuvarande kårhuset finnes emellertid — förutom tre små rum för respektive fakultetsföreningar — en enda lokal, som är speciellt avsedd för sammanträden. Den rymmer ett fyrtiotal sittplatser. I övrigt måste serveringslokalerna, biblioteket och klubbvåningen tagas i anspråk för sammanträden, vilket medför avsevärda olägenheter för de kårmedlemmar som, utan att taga del i föreningslivet, önska besöka kårhuset för att där sammanträffa med sina studiekamrater. På grund av denna kårhusets otillräcklighet måste studentkåren ransonera uthyrningen av tillgängliga lokaler, varför föreningarna ofta få vänta mer än en månad, innan de kunna få disponera en lokal för ett kvällssammanträde.

Den stora samlings salen beräknas kunna disponeras även av andra än högskolestudenter. Bildningsorganisationer av olika slag kunna här till låga avgifter få hyra en modern och rymlig åhörar- och teatersal och ha tillgång till sammanträdes- och klubbbrum. Med sitt, särskilt efter tunnelbanans tillkomst, centrala läge, med sin stora samlingsal, en rad sammanträdesrum samt egen restaurang med stor kapacitet bör det utvidgade kårhuset dessutom sommartid bli ett utmärkt "kongresshus".

Kostnaderna för uppförande av tillbyggnaden ha enligt en genom professor Hedqvist företagen kostnadsutredning beräknats till 2 600 000 kronor. Totalkostnaden, inklusive inredning, torde kunna uppskattas till 2 800 000 kronor.

Beträffande finansieringen av tillbyggnaden skall här antecknas, att studentkåren år 1950 från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erhållit en donation på 500 000 kronor; donationen utbetalas först när uppförandet av nybyggnaden påbörjas. År 1951 beslöt Stockholms stadsfullmäktige upplåta tomt för tillbyggnaden mot enbart en formell, årlig avgäld och förband sig därjämte att lämna studentkåren ett ränte- och amorteringsfritt lån till ett belopp, motsvarande en tredjedel av det statsbidrag som kunde komma att beviljas. Statsbidraget har, såsom ovan angivits, beräknats till 1 075 000 kronor och bidraget från Stockholms stad sålunda till 360 000 kronor. Under de senaste åren har studentkåren vidare kunnat göra smärre avsättningar för kårhustillbyggnaden; dessa uppgå nu till cirka 65 000 kronor. Resterande kostnader 800 000 kronor avser studentkåren att bestrida genom upplåning.

Mer än fem år har nu förflutit sedan Stockholms högskolas studentkårs första ansökan om statsbidrag för kårhustillbyggnaden ingavs. De i det föregående lämnade uppgifterna giva enligt vår mening vid handen, att behovet av en tillbyggnad av Stockholms högskolas studentkårs kårhus måste betraktas såsom synnerligen trängande. Vi vilja härvid särskilt peka på hurusom studentkåren — i förhoppning om att därmed kunna påskynda realiserandet av sitt byggnadsprojekt — i fråga om en avsevärd del av de erforderliga medlen beslutat tillgripa en finansieringsform, som, såvitt bekant, icke begagnats av någon annan studentkår. Genom överskottsmedel av den utvidgade kårhusrörelsen och med hjälp av särskilda uttaxeringar har studentkåren ansett sig kunna bära ett lån på 800 000 kronor med en annuitet på 5 %. Studenterna ha anfört, att de ha velat taga på sig denna utgiftsbörda för att det därigenom skulle vara möjligt att begränsa behovet av allmänna medel för byggnadens finansiering, under förutsättning att byggnadsarbetet därigenom kunde påskyndas. Det synes oss, att studentkåren nu bör beviljas ett lån för här avsett ändamål.

Sammanfattningsvis vilja vi framhålla:

1. Behovet av en tillbyggnad av Stockholms högskolas studentkårs kårhus synes framgå därav att kårhuset, som togs i bruk år 1935, är dimensionerat för 1 600 personer, under det att studentkåren för närvarande har cirka 4 000 medlemmar, vartill komma handelshögskolans cirka 800 studenter, vilka jämväl äga utnyttja kårhuset.

2. Av Stockholms högskolas studentkårs medlemmar komma inemot 40 % från landsorten; de äro inackorderade i Stockholm eller dess närhet och äro i regel hänvisade till att äta ute på restaurang. Även de i Stockholms stad och dess grannkommuner mantalsskrivna studenterna äro emellertid till följd av långa resvägar i stor utsträckning tvingade att intaga sina måltider utom hemmet. Kårrestaurangen, vars priser ligga väsentligt under priserna hos de privata restaurangerna i högskolans närhet, saknar dock med nuvarande knappa resurser möjlighet att tillgodose efterfrågan.

3. Då staten låtit bygga kårlokaler för, respektive beviljat lån till andra studentkårer, synes man ha utgått från att även ett avsevärt lägre medlemsantal

än Stockholms högskolas studentkårs utgör ett tillräckligt underlag för beviljande av statsbidrag till byggande av kårlokaler. Med hänsyn till att ett flertal sådana kårlokaler tillkommit efter det att Stockholms högskolas studentkår år 1950 första gången ansökt om statsbidrag, synes det oss, att nämnda studentkår nu bör stå i tur att beviljas medel för tillbyggnad av sitt kårhus.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen må till lån till Stockholms högskolas studentkår, för täckande av kostnader för tillbyggnad av studentkårens kårhus, för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 075 000 kronor.

Stockholm i januari 1956

Carl Albert Anderson

S. G. W. Wahlund

Erik Arrhén

Georg Pettersson

Tage Magnusson

Ingrid Gärde Widemar

Sigfrid Larsson

Rudolf Boman

Bertil Mogård
